

Aan **NVvR**

Van **Van Oort Public Affairs**

Betreft **Prinsjesdag 2026: Miljoenennota en Begrotingen**

Datum **16 september 2026**

Aanleiding

- Op 15 september (Prinsjesdag) heeft minister Heinen van Financiën de Miljoenennota 2027 aan de Tweede Kamer gepresenteerd. De publicatie volgde traditiegetrouw na de Troonrede, die door de Koning werd voorgelezen. De openbaarmaking vond plaats door een publicatie van de stukken op [Rijksfinanciën.nl](https://rijksfinancien.nl)
- In deze memo heeft Van Oort Public Affairs de Miljoenennota en alle relevante begrotingen per departement geanalyseerd en de relevante passages samengevat in deze memo.

Vervolg op Prinsjesdag

- Woensdag 16 en donderdag 17 september: De fractievoorzitters van alle partijen debatteren tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen (APB). In dit debat komen de eerste indicaties over welke ruimte het kabinet heeft om zijn plannen daadwerkelijk uit te voeren en hoe groot de steun daarvoor is. Op woensdag is het woord aan de Kamerleden en op donderdag beantwoordt minister-president Jetten de vragen die de Tweede Kamer een dag eerder heeft gesteld. Alle bewindspersonen zijn aanwezig bij dit debat.
- 21 september: Technische briefing Pakket Belastingplan 2027
- 21 september: Deadline voor inbreng feitelijke vragen Miljoenennota
- 23 september, 10.00: Deadline voor inbreng feitelijke vragen VWS
- Week 40 (29, 30 september of 1 oktober): De financieel woordvoerders van alle partijen debatteren tijdens de Algemene financiële beschouwingen met de minister van Financiën. Zij spreken over alle begrotingen tezamen, vooral vanuit de financiële invalshoek.
- 1 oktober: Inbreng verslag Pakket Belastingplan 2027
- 6 oktober: Deadline beantwoording feitelijke vragen VWS
- 12 & 26 oktober: Wetgevingsoverleg Pakket Belastingplan 2027
- Behandeling afzonderlijke begrotingen Wetgevingsoverleggen
 - Week 45 (3, 4 of 5 november): BZK
 - Week 47 (17, 18 of 19 november): J&V
- Week 50 (8, 9, of 10 december): Beoogd moment waarop de Tweede Kamer stemt over alle begrotingswetten. In de meeste gevallen betekent dit een stemming per departement, bijv. de SZW-begroting. Aangezien minderheidskabinet Jetten geen meerderheid in de Tweede Kamer heeft en intern bij vlagen verdeeld lijkt, wordt dit moment een belangrijke politieke test.

- Dit kan ook worden uitgesteld. Afgelopen 2 jaar is de deadline van 1 januari (voor beide Kamers) niet gehaald. Dit is op zich ook geen groot probleem voor het kabinet. Het Belastingplan moet wel voor 1 januari door beide Kamers; dit is ook altijd wel gehaald.

Inhoudelijke kern

Algemeen

- De maatregelen uit de Miljoenennota verbeteren het koopkrachtbeeld voor 2027 iets, maar voorkomen niet dat de koopkracht licht daalt. Door een hogere arbeidskorting, een lager belastingtarief in de eerste schijf en een iets lagere inflatie komt de mediane koopkracht uit op min 0,1 procent. Dat is 0,2 procentpunt gunstiger dan het CPB in augustus verwachtte.
- De economie groeit naar verwachting met 1,2 procent en de inflatie bedraagt 2,7 procent. Het overheidstekort loopt wel iets verder op, tot 2,2 procent van het bbp.
- Het kabinet draait verschillende eerder aangekondigde bezuinigingen terug of stelt deze uit. Zo gaat de bezuiniging op de AOW niet door, vervalt de verlaging van het maximumdagloon en wordt de verkorting van de WW uitgesteld. Ook wordt de verhoging van het eigen risico met een jaar verschoven en blijft de korting op de brandstofaccijnzen langer bestaan. Daarnaast investeert het kabinet in innovatieve bedrijvigheid, infrastructuur, defensie en ontwikkelingssamenwerking. Daartegenover staan lastenverzwaringen voor onder meer hogere inkomens, werkgevers en gebruikers van leidingwater.

NVvR

- De subsidie voor de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak daalt €688.000 in 2026 naar €686.000 in 2027, naar €682.000 in 2028 en €681.000 in 2029, 2030 en 2031.
- De subsidie Rechtspleging, die met name een subsidie aan de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak betreft, daalt van €688.000 in 2026 naar €677.000 in 2027, naar €673.000 in 2028 en €672.000 in 2029 en 2030.
- De rechtspraak krijgt een eigen begroting en de benoeming van de leden van de Raad voor de rechtspraak wordt onafhankelijk van de minister.

Analyse en advies voor NVvR

Naar aanleiding van het verschil tussen de afgenomen subsidie Rechtspleging en de afgenomen subsidie voor de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak adviseert Van Oort Public Affairs om feitelijke vragen te stellen en inbreng in te sturen tijdens de begrotingsbehandeling J&V.

Relevante Passages begroting ministerie van Justitie en Veiligheid

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

- De rechtsstaat vormt het fundament van onze democratische samenleving. Het vertrouwen van burgers in de overheid en in elkaar is ook afhankelijk van het goed functioneren van instituties. De doorlooptijden in de straf rechtketen zijn daarbij al enkele jaren een zorg. De capaciteitsproblemen in gevangenissen zijn dat ook. Daarnaast stelt de toegenomen digitalisering van de samenleving en de overheid ons voor nieuwe vraagstukken. Het kabinet investeert daarom extra in de rechtsstaat en de toegang tot het recht. Het doel daarbij is om de rechtsstaat te versterken, rechten verder te waarborgen en de rechtsstaat weerbaarder te maken. (Pagina 13)

- De doorlooptijden bij de afhandeling van strafzaken zijn te lang en de werkvoorraden zijn groot. We willen slachtoffers sneller duidelijkheid geven en daders sneller vervolgen. Dit heeft niet alleen de aandacht van de Tweede Kamer, maar ook van de Algemene Rekenkamer, die hier in recente verantwoordingsonderzoeken kritisch over heeft gerapporteerd, met name op de coördinatie en regie binnen de keten. We werken aan een deltaplan voor de gehele strafrechtketen. Daarbij wordt het functioneren van de strafrechtketen breder bekeken dan alleen doorlooptijden, om knelpunten en mogelijke oplossingen beter in beeld te brengen. Hierover werd in juni een brief aan de Tweede Kamer gestuurd. Met deze aanpak is de verwachting dat de prestaties op termijn zullen verbeteren. Een prioriteit binnen de strafrechtketen is de implementatie van het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Dit is een omvangrijk wetgevingsprogramma, bestaande uit vaststellingswetten en aanvullingswetten. De vaststellingswetgeving, met daarin de nieuwe Boeken 1 tot en met 8, is in maart 2026 gepubliceerd⁶. De noodzakelijke aanvullingswetten bevatten wijzigingen en aanvullingen op die vaststellingswetgeving. De eerste aanvullingswet is in maart 2026 ingediend bij de Tweede Kamer. Het streven is om de tweede aanvullingswet en de invoeringswet in 2027 aan de Tweede Kamer aan te bieden. (Pagina 14)
- We versterken de rechtspraak en de borging van zijn onafhankelijkheid. We bereiden een wijziging voor van de benoemingsprocedure van leden van de Raad voor de rechtspraak waarbij we de benoeming onafhankelijk maken van de minister. We verwachten het wetsvoorstel eind 2026 in consultatie te kunnen brengen. De rechtspraak krijgt een aparte begroting. We verkennen de vormgeving daarvan. We zullen de Kamer informeren over verschillende scenario's. (Pagina 14)
- We versterken de rechtsbescherming door constitutionele toetsing aan klassieke grondrechten in onze Grondwet mogelijk te maken. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met het Ministerie van BZK, dat verantwoordelijk is voor de wijziging van artikel 120 van de Grondwet. Het grondwetsvoorstel is voor advies bij de Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk aanhangig gemaakt. (Pagina 15)
- Iedereen in Nederland moet toegang tot het recht hebben - ongeacht afkomst, inkomen of positie. Iedereen moet daarbij kunnen beschikken over objectieve en betrouwbare informatie, advies en ondersteuning, waaronder rechtshulp en rechtsbijstand. Dat doen we bijvoorbeeld door de griffie rechten te verlagen, met uitzondering van de griffierechten voor hoge vorderingen. Zo blijft de stap naar de rechter toegankelijk. Voor de toegang tot het recht is het voor burgers met een kleine portemonnee van groot belang dat ze aanspraak kunnen maken op een sociaal advocaat. In aanvulling op eerder genomen maatregelen werken we verder aan plannen voor het behoud van de sociale advocatuur, door hier vanaf 2027 structureel € 10 mln. extra per jaar voor vrij te maken. Dit doen we in afstemming met de NOvA en de Raad voor Rechtsbijstand. Inmiddels heeft het visietraject voor de toekomst van de sociale advocatuur tot een pakket met aanvullende maatregelen geleid zoals opgenomen in de brief⁸ aan de Tweede Kamer van 24 april 2026. Rechtzoekenden ervaren het procederen bij de civiele rechter nu als ingewikkeld. Daarom zetten wij in op vereenvoudiging van het procesrecht. In 2027 onderzoeken we waar de complexiteit voor burgers in zit. Zo komen we tot een gedegen basis voor verbeteringen. Waar mogelijk, wordt het digitaal procederen in civielrechtelijke procedures verder gefaciliteerd. De E-justice verordening geeft hieraan een impuls. We implementeren bovendien een vernieuwd kader voor buitengerechtelijke geschillenbeslechting voor consumenten (de herziene ADR-richtlijn). (Pagina 15)
- De uitvoering van de taken door JenV-organisaties is in de afgelopen jaren complexer en in sommige gevallen meer belastend geworden. Eén van de oorzaken daarvan is EU-regelgeving. Er zijn diverse EU-richtlijnen die implementatie behoeven en EU-verordeningen waar wij ons aan te houden hebben, zoals de Implementatiewet voorkoming witwassen en terrorismefinanciering en de EU-richtlijn Huiselijk geweld. Veelal blijkt pas bij implementatie in de Nederlandse regelgeving welke financiële en personele capaciteit dit vraagt.

Hoewel het belang van regulering vanuit de eigen JenV-opgaven van cybersecurity, gegevensbescherming en rechtvaardige AI en digitalisering onomstreden is, wordt de uitvoering in het algemeen complexer door aanvullende regelgeving. Voorbeelden hiervan zijn regelgeving op het gebied van AI en digitalisering, gegevens bescherming en cyberweerbaarheid (zoals de AI-verordening, Prüm-II en NIS2). Het risico hierbij is dat dit leidt tot oplopende doorloop- en wachttijden waardoor burgers langer moeten wachten op een besluit. (Pagina 23-24)

Relevante Passages

Belangrijkste beleidsmatige mutaties

Tabel 1 Belangrijkste beleidsmatige uitgavenmutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	Artikel-nummer	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vastgestelde begroting 2026 (inclusief NvW, AW)		18.596.347	18.875.559	18.827.979	18.835.030	18.585.421	35.000
Belangrijkste mutaties							
Voorjaarsnota 2026/ eerste suppletoire begroting 2026							
	Artikel-nummer	2026	2027	2028	2029	2030	2031
4 Maatregel 63 Subsidietaakstelling	31 t/m 36, 92	0	- 1.700	- 1.700	- 1.700	- 1.700	- 1.700
Belangrijkste suppletoire mutaties							
5 Recherche Samenwerkingsteam ondermijningsgelden en reguliere middelen	31	16.260	0	22.700	22.700	0	0
6 Raad voor Rechtsbijstand (van AenM)	32	- 8.823	1.828	8.000	8.000	8.000	8.000
7 Raad voor de rechtspraak (van AenM)	32	17.835	28.236	28.000	28.000	28.000	28.000
8 Ramingsbijstelling	32 t/m 36, 92	- 96.777	- 82.166	- 62.087	- 32.088	- 39.221	- 38.700
9 Kasschuif uitwerking dreigingsbeeld ondermijning Nederland	33	- 13.000	3.000	5.000	5.000	0	0
10 Kasschuif incidentele kosten invoering AML pakket	33	- 20.600	7.500	6.800	4.800	1.500	0
11 Kasschuif Preventie met Gezag (PmG)	33	- 21.000	7.000	7.000	7.000	0	0
12 Kasschuif Beslag Informatie Systeem (BIS)	33	0	- 13.000	3.000	2.500	3.750	3.750
13 Kasschuif Vlissingen	34	0	0	- 37.500	- 37.500	37.500	37.500
14 Kasschuif Expertisecentrum Interlandelijke adoptie	34	0	0	- 10.600	3.600	3.500	3.500
15 Regeling tegemoetkoming waterschade (WTS)	36	11.500	0	0	0	0	0
16 Computer Security Incident Response Team (CSIRT)	91	22.001	28.401	0	0	0	0
17 EU-regelgeving	92	11.515	21.582	32.730	34.342	32.330	32.508
18 Kasschuif: incidentele problematiek	92	- 128.910	0	0	64.455	64.455	0
19 Diverse ICT- problematiek	92	22.186	42.119	22.970	12.358	6.370	6.192
20 Vervanging systeem Leonardo	92	0	0	0	5.000	19.540	0
21 Kasschuif artikel 92	92	2.858	- 23.000	3.000	3.000	7.000	7.142
22 Eindejaarsmarge 2025	92	179.285	0	0	0	0	0
23 Loonbijstelling 2026	92	432.615	437.859	437.447	437.671	432.250	432.289
24 Prijsbijstelling 2026	92	105.527	106.640	74.813	73.462	72.674	67.174
25 Dekking uit eindejaarsmarge	alle	- 179.285	0	0	0	0	0
26 Extrapolatie	alle	0	0	0	0	0	18.564.755
Overige mutaties		182.030	11.573	24.543	13.197	9.219	6.319

Raad voor Rechtsbijstand

Vanuit begrotingshoofdstuk XX Asiel en Migratie worden middelen overgeheveld voor de Rechtsbijstand van asielzaken, deels vanuit de Coalitieakkoord-middelen voor stabiele financiering en aanvullend ten behoeve van de Meerjaren Productie Prognose. Het budget voor Raad voor Rechtsbijstand wordt in 2026 verlaagd met € 8,8 mln, in 2027 verhoogd met € 1,8 mln. en vanaf 2028 meerjarig verhoogd met € 8 mln.

Raad voor de rechtspraak

Vanuit de begroting Asiel en Migratie (begrotingshoofdstuk XX) worden middelen overgeheveld naar de Raad voor de rechtspraak, deels vanuit de Coalitieakkoord-middelen voor stabiele financiering en aanvullend ten behoeve van de Meerjaren Productie Prognose. Het budget wordt in 2026 verhoogd met € 17,8 mln, in 2027 met € 28,2 mln. en vanaf 2028 meerjarig met € 28 mln.

Artikel 32. Rechtspleging en rechtsbijstand

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 32 (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Art. Verplichtingen	2.487.663	2.500.866	2.574.897	2.596.374	2.596.970	2.615.496	2.612.649
Uitgaven	2.437.117	2.500.962	2.574.897	2.596.374	2.596.970	2.615.496	2.612.649
Apparaatsuitgaven	45.431	44.867	45.229	44.757	44.563	44.549	44.542
32.1 Apparaat Hoge Raad	45.431	44.867	45.229	44.757	44.563	44.549	44.542
<i>Personele uitgaven</i>	<i>39.974</i>	<i>39.905</i>	<i>39.908</i>	<i>39.536</i>	<i>39.524</i>	<i>39.531</i>	<i>39.529</i>
Eigen personeel	37.868	37.085	37.115	36.819	36.807	36.814	36.812
Externe inhuur	2.106	2.820	2.793	2.717	2.717	2.717	2.717
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>5.457</i>	<i>4.962</i>	<i>5.321</i>	<i>5.221</i>	<i>5.039</i>	<i>5.018</i>	<i>5.013</i>
ICT	2.635	2.184	2.541	2.408	2.244	2.244	2.242
SSO's	485	646	646	645	628	605	604
Overig materieel	2.337	2.132	2.134	2.168	2.167	2.169	2.167
Programmauitgaven	2.391.686	2.456.095	2.529.668	2.551.617	2.552.407	2.570.947	2.568.107
32.2 Adequate toegang tot het rechtsbestel	703.043	714.925	744.406	759.257	766.525	752.055	751.011
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>44.808</i>	<i>53.780</i>	<i>56.743</i>	<i>56.526</i>	<i>56.377</i>	<i>56.318</i>	<i>56.120</i>
Raad voor Rechtsbijstand	34.094	42.180	42.002	42.495	43.086	43.686	43.670
Bureau Financieel Toezicht	10.714	11.600	14.741	14.031	13.291	12.632	12.450
<i>Bijdrage aan medeoverheden</i>	<i>0</i>	<i>603</i>	<i>603</i>	<i>603</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Overige Bijdrage aan medeoverheden	0	603	603	603	0	0	0
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>59.395</i>	<i>69.903</i>	<i>66.469</i>	<i>66.313</i>	<i>66.864</i>	<i>66.864</i>	<i>66.860</i>
Stichting de Geschillencommissie	1.204	1.344	1.343	1.342	1.342	1.342	1.342
Juridisch Loket	56.640	64.803	65.104	64.953	65.003	65.003	64.999
Overige Subsidies	1.551	3.756	22	18	519	519	519
<i>Opdrachten</i>	<i>598.840</i>	<i>590.639</i>	<i>620.591</i>	<i>635.815</i>	<i>643.284</i>	<i>628.873</i>	<i>628.031</i>
Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen	7.456	7.452	7.868	7.841	7.850	7.850	7.843
Toevoegingen rechtsbijstand	588.970	574.603	601.684	625.494	626.439	617.510	617.709
Mediation in Strafrecht	1.899	2.530	2.230	2.227	2.097	2.097	2.097
Overige Opdrachten	515	6.054	8.809	253	6.898	1.416	382
32.3 Optimale randvoorwaarden doelmatig en doeltreffend rechtsbestel	1.688.643	1.741.170	1.785.262	1.792.360	1.785.882	1.818.892	1.817.096
<i>Bijdrage aan ZBO's/RWT's</i>	<i>79.616</i>	<i>84.511</i>	<i>79.894</i>	<i>76.824</i>	<i>74.190</i>	<i>71.726</i>	<i>71.154</i>
Autoriteit Persoonsgegevens	56.834	59.991	56.833	54.184	51.766	49.407	48.876
College voor de Rechten van de Mens	12.700	14.157	12.762	12.416	12.306	12.306	12.304
Nationaal Register	2.461	2.346	2.311	2.274	2.218	2.163	2.143
<i>Gerechtelijke Deskundigen</i>	<i>6.057</i>	<i>6.126</i>	<i>6.121</i>	<i>6.113</i>	<i>6.112</i>	<i>6.112</i>	<i>6.111</i>
Stichting	6.057	6.126	6.121	6.113	6.112	6.112	6.111
<i>Advisering Bestuursrechtspraak</i>	<i>1.564</i>	<i>1.891</i>	<i>1.867</i>	<i>1.837</i>	<i>1.788</i>	<i>1.738</i>	<i>1.720</i>
Overige Bijdrage aan ZBO's/RWT's	1.591.662	1.640.860	1.691.718	1.703.316	1.697.876	1.733.550	1.733.130
<i>Bijdragen Rechtspleging</i>	<i>0</i>	<i>2</i>	<i>53</i>	<i>53</i>	<i>53</i>	<i>53</i>	<i>53</i>
Caribisch Nederland (BES)	18.173	15.746	9.198	8.663	8.026	8.026	8.024
Raad voor de rechtspraak	1.572.713	1.619.972	1.666.434	1.658.449	1.653.483	1.679.157	1.678.740
Overige Bijdrage aan medeoverheden	776	5.140	16.033	36.151	36.314	46.314	46.313
<i>Subsidies (regelingen)</i>	<i>12.218</i>	<i>11.673</i>	<i>10.273</i>	<i>9.430</i>	<i>9.111</i>	<i>9.111</i>	<i>9.109</i>
Rechtspleging	666	688	677	673	672	672	672
Wetgeving	1.184	1.435	1.332	1.228	1.189	1.189	1.189
Perspectief herstelbemiddeling	2.849	3.530	3.491	3.476	3.476	3.476	3.475

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Overige Subsidies	7.519	6.020	4.773	4.053	3.774	3.774	3.773
Opdrachten	5.147	4.126	3.377	2.790	4.705	4.505	3.703
Opdrachten en onderzoeken rechtspleging	80	547	338	190	1.430	1.430	1.429
Caribisch Nederland (BES)	529	290	290	350	432	432	432
Overige Opdrachten	4.538	3.289	2.749	2.250	2.843	2.643	1.842
Ontvangsten	256.572	314.467	243.619	245.567	246.881	246.867	246.861

Artikel 32.2 Adequate toegang tot het rechtsbestel

Bijdragen aan ZBO's en RWT's Raad voor Rechtsbijstand (RvR)

Het betreft hier de financiering voor apparaatsuitgaven van de Raad voor Rechtsbijstand. De RvR is belast met de uitvoering van de Wet op de rechtsbijstand, die ervoor zorgt dat on- en mindervermogenden verzekerd zijn van toegang tot het rechtsbestel.

Stichting het Juridisch Loket

Het Juridisch Loket (hJL) verleent rechtshulp zoals omschreven in de Wet op de rechtsbijstand. Rechtzoekenden kunnen hier terecht voor informatie, advies en hulp bij juridische vragen en problemen. Hiermee draagt het Juridisch Loket bij aan een goede toegang tot het recht.

Overige subsidies

Dit betreffen subsidie uitgaven in het kader van Toegang tot het Recht en groene boa's.

Artikel 32.3 Optimale randvoorwaarden voor een doelmatig en doeltreffend rechtsbestel

Bijdragen aan ZBO's en RWT's

Nederlands Register Gerechtelijke Deskundigen (NRGD)

Het NRGD waarborgt en bevordert de kwaliteit van de inbreng van deskundigen in de rechtsgang. Indien een deskundige, zoals een psycholoog, toxicoloog of orthopedagoog, zich als gerechtelijk deskundige wil laten registreren, dient de aanmelding getoetst te worden door het NRGD. Het NRGD heeft een wettelijke basis (Wet deskundigen in strafzaken) en is onafhankelijk.

Stichting Advisering Bestuursrechtspraak (StAB)

De StAB adviseert, door middel van deskundigenberichten, op verzoek van de Raad van State en de rechtbanken over geschillen op het terrein van de fysieke leefomgeving zoals milieu, ruimtelijke ordening, water, bouw en schade.

Bijdrage medeoverheden

Raad voor de rechtspraak (Rvdr)

De Minister bekostigt de rechtspraak via de Raad voor de rechtspraak. De Rvdr is het landelijk orgaan van de Rechtspraak, die verder bestaat uit de rechtbanken, de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het

College van Beroep voor het Bedrijfsleven. De Raad bevordert de kwaliteit en eenheid van de rechtspraak, verzorgt de financiën, houdt toezicht en ondersteunt de bedrijfsvoering bij de gerechten. De Raad spreekt zelf geen recht. In dit artikelonderdeel wordt de totstandkoming van de bijdrage van de Minister aan de Raad voor de rechtspraak toegelicht.

Subsidies

Subsidie Rechtspleging

De subsidie Rechtspleging betreft met name een subsidie aan de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak (NVvR).

Subsidie Wetgeving

De subsidie Wetgeving betreft een subsidie aan de Stichting Recht en Overheid (Academie voor Wetgeving en Academie voor Overheidsjuristen) en aan het Nederlandse Juristencomité voor de mensenrechten (NJCM).

Artikel 33. Veiligheid en criminaliteitsbestrijding

Tabel 22 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 33 (bedragen x € 1.000)								
		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Art.	Verplichtingen	1.856.767	1.463.092	1.618.838	1.592.901	1.706.077	1.612.799	1.609.091
	Uitgaven	1.486.856	1.565.108	1.750.876	1.724.939	1.778.115	1.612.799	1.609.091
	Apparaatsuitgaven	936.977	952.485	959.609	935.749	935.356	936.519	936.377
33.1	Apparaat Openbaar Ministerie	936.977	952.485	959.609	935.749	935.356	936.519	936.377
	Personele uitgaven	746.965	767.768	737.810	729.434	730.511	733.686	733.660
	Eigen personeel	677.821	699.994	667.113	666.582	668.004	671.179	671.153
	Externe inhuur	67.591	65.948	68.871	61.026	60.681	60.681	60.681
	Overig personeel	1.553	1.826	1.826	1.826	1.826	1.826	1.826
	Materiële uitgaven	190.012	184.717	221.799	206.315	204.845	202.833	202.717
	ICT	43.627	35.214	73.420	65.943	65.939	65.938	65.918
	SSO's	67.363	55.334	55.323	55.064	53.609	51.599	51.553
	Overig materieel	79.022	94.169	93.056	85.308	85.297	85.296	85.246
	Programmauitgaven	549.879	612.623	791.267	789.190	842.759	676.280	672.714
33.2	Bestuur, informatie en technologie	88.869	118.401	44.801	29.425	28.642	28.642	28.633
	Bijdrage aan medeoverheden	63.194	77.248	11.206	10.530	10.276	10.110	10.106
	Regionale Informatie en Expertise Centra	62.898	67.832	0	0	0	0	0
	Uitstapprogramma's prostituees	0	500	0	0	0	0	0
	Overige Bijdrage aan medeoverheden	296	8.916	11.206	10.530	10.276	10.110	10.106
	Subsidies (regelingen)	23.541	39.028	32.561	18.225	17.794	17.794	17.789
	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid	4.679	3.808	3.532	3.260	3.155	3.155	3.154
	Platform Veilig Ondernemen	11.951	12.668	11.363	11.384	11.270	11.270	11.267
	Overige Subsidies	6.911	22.552	17.666	3.581	3.369	3.369	3.368
	Opdrachten	2.134	2.125	1.034	670	572	738	738
	Overige Opdrachten	2.134	2.125	1.034	670	572	738	738
33.3	Opsporing en vervolging	458.722	492.637	745.781	759.765	814.117	647.638	644.081
	Bijdrage aan agentschappen	189.396	196.257	173.064	168.512	164.995	161.685	160.345
	NFI	121.322	130.687	120.611	117.188	115.093	113.087	112.261
	Justid	37.296	32.833	21.617	20.977	20.308	19.743	19.536
	Justis	30.778	32.737	30.836	30.347	29.594	28.855	28.548
	Bijdrage aan ZBO's/RWT's	7.452	7.654	7.071	6.959	6.771	6.580	6.510
	Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal (ATKM)	7.452	7.654	7.071	6.959	6.771	6.580	6.510
	Bijdrage aan medeoverheden	86.534	93.313	291.509	292.626	328.080	319.976	317.951
	Aanpak ondermijning	81.763	74.507	262.051	260.424	294.517	285.813	283.679
	Overige Bijdrage aan medeoverheden	4.771	18.806	29.458	32.202	33.563	34.163	34.272
	Subsidies (regelingen)	9.078	9.828	5.052	4.772	4.591	4.591	4.590
	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid	88	1.036	528	487	472	472	472
	Overige Subsidies	8.990	8.792	4.524	4.285	4.119	4.119	4.118
	Opdrachten	163.565	183.151	266.651	284.466	307.250	152.376	152.255
	Schadeloosstellingen	40.793	24.178	24.173	23.994	23.987	23.986	23.954
	Onrechtmatige Detentie	6.987	7.465	7.464	7.409	7.406	7.406	7.396
	Gerechtskosten	41.938	45.632	45.621	45.840	46.106	46.106	46.097
	Restituties ontvangsten voorgaande jaren	768	0	0	0	0	0	0
	Verkeershandhaving OM	41.531	46.357	42.745	38.866	38.858	38.227	38.191

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Bewaring, verkoop en vernietiging ibg voorwerpen	19.003	21.046	23.808	23.631	23.623	23.623	23.591
Overige Opdrachten	12.545	38.473	122.840	144.726	167.270	13.028	13.026
Garanties	2.697	2.434	2.434	2.430	2.430	2.430	2.430
Faillissementscuratoren	2.697	2.434	2.434	2.430	2.430	2.430	2.430
33.4 Vervolging en berechting MH17-verdachten	2.288	1.585	685	0	0	0	0
Opdrachten	2.288	1.585	685	0	0	0	0
Vervolging en berechting MH17-verdachten	2.288	1.585	685	0	0	0	0
Ontvangsten	1.265.346	1.146.964	1.187.947	1.213.836	1.235.907	1.258.725	1.282.279

Artikel 33.1 Apparaatsuitgaven Openbaar Ministerie

Openbaar Ministerie (OM)

Het OM is de enige instantie in Nederland die een verdachte voor de strafrechter kan brengen, afgezien van de bijzondere procedure die geldt voor ambtsdelicten van Kamerleden en bewindspersonen. Samen met de rechtspraak is het OM onderdeel van de rechterlijke macht. Het OM zorgt ervoor dat strafbare feiten worden opgespoord en vervolgd. Daarvoor wordt samengewerkt met politie en andere opsporingsdiensten. Het OM is een landelijke organisatie verdeeld over tien arrondissementen. Deze zijn gelijk aan de tien regionale eenheden van de politie. Daarnaast richt het Landelijk Parket zich op de bestrijding van (internationaal) georganiseerde misdaad, bestrijdt het Functioneel Parket criminaliteit op het gebied van milieu, economie en fraude en worden alle beroepen tegen verkeersboetes en eenvoudige misdrijfzaken door het Parket Centrale Verwerking OM (CVOM) behandeld. De zaken waarin hoger beroep wordt aangetekend komen bij een van de vier vestigingen van het Ressortsparket.

Dit budget is bestemd voor de financiering van de apparaatsuitgaven van het OM. Het verschil ten opzichte van 2026 wordt grotendeels verklaard door de loon- en prijsontwikkelingen en daarnaast door enkele aanvullende investeringen ten behoeve van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en de aanpak van femicide en huiselijk geweld.

Het OM realiseert naar verwachting de hieronder genoemde productie.

Tabel 23 Productiegegevens Openbaar Ministerie

	Realisatie	Prognose					
	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
WAVV beroep-, kanton- en appelzaken	578.903	679.728	583.872	589.471	594.487	599.618	599.560
Overtredingszaken	176.487	187.957	163.103	164.421	165.741	167.216	167.199
Misdrijfzaken	200.494	199.246	193.515	192.516	193.163	195.243	195.214
Eenvoudige misdrijfzaken	58.253	42.999	36.935	37.289	37.607	37.931	37.927
Interventie/ZSM zaken	108.556	120.487	120.548	119.166	119.365	120.853	120.831
Onderzoekzaken*	23.922	25.318	25.729	25.833	26.015	26.282	26.278
Ondermijningszaken	9.763	10.442	10.303	10.228	10.177	10.176	10.177
Appelzaken	19.401	24.115	24.432	24.702	24.820	24.827	24.823

Bron: OM fact factory

De in de tabel opgenomen aantallen zijn gebaseerd op de beschikbare capaciteit van het Openbaar Ministerie voor de behandeling van zaken en de in de begroting verwerkte budgettaire reeksen als gevolg beleidsaanpassingen. De PMJ-raming ligt iets hoger voor wat betreft de feitgecodeerde zaken en iets lager voor wat betreft de overige zaken. De PMJ heeft niet tot een aanpassing van het budgettaire kader geleid.

In 2027 beoordeelt het OM naar verwachting circa 584.000 zaken van burgers die beroep instellen tegen een verkeersboete (WAHV). Deze aantallen zaken zijn in eerdere jaren sterk gestegen door de stijging van het aantal beroepszaken die worden aangespannen door professioneel gemachtigden. Door de aanpassing van de proceskostenvergoeding per 1 januari 2024 is de instroom niet verder gestegen.

Verder neemt het OM in bijna 164.000 overtredingszaken een strafrechtelijke beslissing. Het OM kan de zaak zelfstandig afdoen (bijvoorbeeld met een strafbeschikking of een sepot) of de zaak aan de kantonrechter voorleggen. Het OM zet de meeste capaciteit in bij de behandeling van misdrijfzaken. De capaciteit van het OM is er op gericht om ruim 37.000 eenvoudige misdrijfzaken, meestal zogenaamde feitgecodeerde misdrijven te behandelen. Bij de circa 120.000 interventiezaken is het doel dat bij veel voorkomende (wijkgerelateerde) criminaliteit de burger als verdachte, slachtoffer of betrokkene een merkbare, zichtbare en betekenisvolle (strafrechtelijke) interventie ervaart die waar mogelijk snel (ZSM) wordt uitgevoerd.

De bijna 26.000 onderzoekszaken en circa 10.300 ondermijningszaken omvatten de opsporing en vervolging van ernstige delicten. In ondermijningszaken ligt de focus op de aanpak van criminele activiteiten die niet primair ter kennis van de opsporingsinstanties komen via aangiften. De strafrechtelijke onderzoeken en de daaruit volgende strafzaken zijn vaak langdurig, complex en omvangrijk. Tot slot kan een verdachte of de officier van justitie (of beiden) in appèl gaan tegen het vonnis van de strafrechter. In dat geval wordt de strafzaak door het Ressortsparket in behandeling genomen. Het gaat hier naar verwachting om ruim 24.000 zaken.

Artikel 33.3 Opsporing en vervolging

Bijdragen aan agentschappen

Nederlands Forensisch Instituut (NFI)

Het NFI is een intern verzelfstandigde organisatie die forensische diensten levert. De grondslag, doelstelling en kerntaken van het NFI zijn vastgelegd in de Regeling Taken NFI. Als primaire taak heeft zij het verlenen van forensische diensten en expertise aan de Nederlandse strafrechtketen. Een meer gedetailleerde toelichting vindt u in de agentschapsparagraaf van het NFI.

Opdrachten

Gerechtskosten

Ten laste van dit budget worden de uitgaven gebracht die betrekking hebben op deskundigen en tolken en vertalers, die een bijdrage leveren aan het strafproces en worden bekostigd in overeenstemming met het Besluit tarieven in strafzaken.

Overige opdrachten

De implementatie van het nieuwe Wetboek van Strafvordering vergt grote inspanning van de strafrechtketen. Het betreft onder andere het aanpassen van digitale systemen, het opnieuw inrichten van werkprocessen en het opleiden van professionals in de keten.

Raad voor de rechtspraak

De Raad voor de rechtspraak (Rvdr) is als overkoepelend bestuur van de Rechtspraak de buffer tussen politiek en de rechter. De Rechtspraak bestaat verder uit de rechtbanken, de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep, het College van Beroep voor het Bedrijfsleven en een aantal landelijke diensten. De Raad bevordert de kwaliteit en eenheid van de rechtspraak, verzorgt de financiën, houdt toezicht en ondersteunt de bedrijfsvoering bij de gerechten. De Raad spreekt zelf geen recht.

6.1 Beleidsmatige ontwikkelingen en doelen

De beleidsdoelen vloeien voort uit de Koers 2030 van de Rechtspraak en de prijsafspraken voor de periode 2026 – 2028 tussen de Raad voor de rechtspraak en de thans Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid. De Koers 2030 is een vertaling van de missie en visie van de rechtspraak 34 naar de volgende beleidsdoelen:

- Het vertrouwen van rechtzoekenden verhogen. Dit doet de Rechtspraak door het inzetten op deskundigheid en door het verhogen van tijdigheid en toegankelijkheid.
- Het verstevigen van de positie van de Rechtspraak in de rechtsstaat. Dit doet de Rechtspraak door het vergroten van transparantie en openbaarheid en door het versterken van onafhankelijkheid.
- Het verstevigen van de Rechtspraakorganisatie. Dit doet de Rechtspraak door in te zetten op medewerkers en door het verbeteren van besluit vorming en uitvoering.

Voor nadere informatie en verdieping wordt verwezen naar het Begrotingsvoorstel 2027 van de Rechtspraak, dat tegelijkertijd met deze begroting aan het parlement wordt aangeboden, evenals het Jaarplan 2027 van de Rechtspraak wat begin 2027 opgesteld kan worden.

Doorlooptijden

Hieronder is de realisatie van doorlooptijden te zien van door de Rechtspraak afgedane zaken. De doorlooptijd van een zaak is de tijd die verstrijkt tussen het instromen en het uitstromen van een zaak bij een gerechtelijke instantie, uitgedrukt in dagen. De Rechtspraak heeft voor vrijwel alle soorten zaken (maximum) normen ontwikkeld voor doorlooptijden. Dit worden de standaarden genoemd. Het behalen van deze standaarden doet de Rechtspraak niet alleen, hierin werkt de Rechtspraak samen met andere procespartijen.

In de tabel wordt het percentage zaken weergegeven dat in 2025 is uitgestroomd binnen de genormeerde doorlooptijd. De tabel rapporteert per rechtsgebied, met nadere specificatie voor een tweetal zaakstroom groepen onder bestuur. De mate waarin de genormeerde doorlooptijd wordt behaald, verschilt sterk per soort gerecht en per rechtsgebied. Gerechten streven naar realisatie van de doorlooptijdnormen. Het wegwerken van oudere voorraden kan tijdelijk leiden tot langere doorlooptijden, maar zorgt op de lange termijn voor een jongere

werkvoorraad. De aanwezigheid van voldoende rechterlijke capaciteit is een belangrijke randvoorwaarde voor het kunnen halen van de doorlooptijdstandaarden.

Tabel 87 Doorlooptijden

Per rechtsgebied	Standaard
Bestuur	
Rechtbanken	37%
<i>waarvan belastingzaken</i>	19%
<i>waarvan vreemdelingenkamer</i>	59%
Gerechtshoven (belastingzaken)	18%
CBb	9%
CRvB	3%
Familie- en jeugdrecht	
Rechtbanken	69%
Gerechtshoven	49%
Handel/kanton	
Rechtbanken	72%
Gerechtshoven	28%
Strafrecht	
Rechtbanken	33%
Gerechtshoven	23%
Toezicht	
Rechtbanken	64%

Bijlagen

Tabel 91 Subsidies (bedragen x € 1.000)										
Artikel	Naam subsidie(regeling)	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	Laatste evaluatie-moment	Volgende evaluatie-moment
31	Opsporing	2.817	2.803	2.751	2.759	2.732	2.732	2.731	Zie toelichting	Zie toelichting
31	Stichting Arbeidsmarkt en Opleidingsfonds Politie (SAOP)	3.355	3.520	3.500	3.290	3.180	3.180	3.180	Zie toelichting	Zie toelichting
31	Overige Subsidies	7.561	8.451	1.258	1.212	507	507	507	Zie toelichting	Zie toelichting
32	Stichting de geschillencommissie	1.204	1.344	1.343	1.342	1.342	1.342	1.342	2018	2030
32	Juridisch Loket	56.640	64.803	65.104	64.953	65.003	65.003	64.999	Zie toelichting	Zie toelichting
32	Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak (NVvR)	666	688	686	682	681	681	681	2014	2027
32	Wetgeving	1.184	1.435	1.332	1.228	1.189	1.189	1.189	2022	2027
32	Perspectief Herstelbemiddeling	2.849	3.530	3.491	3.476	3.476	3.476	3.475	2013	2027
32	Groene Boa's	4.878	4.837							2026
32	Weerbaarheid Juridische Beroepen	911	437							2025
32	Overige subsidies Rechtspleging	3.281	4.502	4.786	4.062	4.284	4.284	4.283	Zie toelichting	Zie toelichting
33	Centrum voor Criminaliteitsbestrijding en Veiligheid (CCV)	4.679	3.808	3.532	3.260	3.155	3.155	3.154	2024	2030
33	Platform Veilig Ondernemen	11.951	12.668	11.363	11.384	11.270	11.270	11.267	–	2027
33	Overige subsidies (veiligheid en bestuur)	10.708	22.552	17.666	3.581	3.369	3.369	3.368	Zie toelichting	Zie toelichting
33	Centrum voor Criminaliteitsbestrijding en Veiligheid (CCV)	88	1.036	528	487	472	472	472	2025	2030
33	Comensha	1.028	1.106	952	893	852	852	852	2016	2028
33	Fraudehelpdesk	1.221	1.163	1.001	930	903	903	903	2023	2028
33	Meldpunt online Discriminatie (MOD)	263	270	187	154	139	139	115	Zie toelichting	Zie toelichting
33	Stichting Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) / Offlimits	2.681	2.788	2.370	2.192	2.125	2.125	2.125	Zie toelichting	2029
33	Overige subsidies opsporing en vervolging		3.465	14	116	100	100	123	Zie toelichting	Zie toelichting
34	Subsidies Integriteit en kansspelen	1.310	1.297	1.203	1.110	1.075	1.075	1.074	2013	2027
34	Subsidies Aanpak criminaliteitsfenomenen	10.991	4.150	4.060	3.740	3.719	3.719	3.718	2013	2027
34	Subsidies Jeugdbescherming en Jeugdsancties	30.352	35.398	20.848	17.841	15.805	15.457	15.454	2010	2027
34	Expertisecentrum Forensische Psychiatrie (EFP)	2.320	2.613	2.649	2.600	2.691	2.786	2.885	2026	2027
34	Het Gevangenis museum	741	760	619	557	533	533	533	2026	2031
34	Subsidies Intra- en extramurale sanctieuitvoering	1.219	6.242	5.707	5.107	4.873	4.873	4.872	2018	2027
34	Subsidies Slachtofferbeleid	488	–	–	–	–	–	–		Zie toelichting
34	Stichting Reclassering Caribisch Nederland (BES)	2.645	2.364	2.231	2.222	2.220	2.220	2.219	Zie toelichting	Zie toelichting
36	Nederlands Rode Kruis	4.456	2.994	1.431	1.322	1.278	1.278	1.278	Zie toelichting	2028
36	Stichting Korpora	635	674	587	541	523	523	522	Zie toelichting	2027

Relevante Passages begroting ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

2. Beleidsagenda

2.1 Beleidsprioriteiten

2.1.1 Het versterken van de weerbaarheid van de democratische rechtsstaat

Democratie en rechtsstaat

Een weerbare democratische rechtsstaat is een kernopgave van dit kabinet. We treffen maatregelen om risico's voor de democratie te beperken, waaronder het risico op autocratisering en dreigingen die vanuit zowel binnen als buiten Nederland komen. Dit doen we onder andere door vanaf 2027 middelen beschikbaar te maken voor medeoverheden om maatregelen te nemen tegen hybride en militaire dreigingen. Ook is het van groot belang onze democratische instituties te versterken. Daarom zetten we in 2027 in op de behandeling van de Wet op de politieke partijen (Wpp). In dit wetsvoorstel wordt onder andere voorgesteld financiering van politieke partijen uit te breiden van landelijke partijen naar lokale politieke partijen en te voorzien in de oprichting van een onafhankelijke toezichthouder. Verder introduceert de Wpp een specifieke verbodsgrond voor politieke partijen indien een politieke partij een ernstige bedreiging vormt voor de democratische rechtsstaat.

In 2027 zijn er verkiezingen voor de Provinciale Staten, algemene besturen van de waterschappen, eilandsraden, kiescolleges en Eerste Kamer. Het experiment met een nieuw stembiljet wordt bij deze verkiezingen voortgezet in een aantal gemeenten, terwijl een wetsvoorstel voor landelijke invoering wordt voorbereid. Naar aanleiding van de aanbevelingen van de staatscommissie Remkes en de kabinetsreactie daarop (Kamerstukken II 2025/26, 34430, nr. 10) zetten we stappen voor de parlementaire behandeling van drie grondwetsvoorstellen om het parlementair stelsel verder te versterken door bij te dragen aan een heldere rolverdeling tussen de Kamers.

Grondrechten en gelijke behandeling

We versterken het belang van de Grondwet en van grondrechten, van 'checks and balances' in ons democratisch bestel, van rechtsstatelijke instituties en rechtsbeginselen. Zo dienen we in 2027 het wetsvoorstel in om constitutionele toetsing van wetten aan klassieke grondrechten door de rechter mogelijk te maken. Ook zetten we er, door middel van verschillende onderzoeken, op in dat de Grondwet bescherming biedt die past bij de huidige tijd, waarin digitale technologie steeds belangrijker wordt in de verhouding tussen overheid en burgers. Ook zetten we stappen om het wettelijk kader rondom het demonstratierecht aan te passen. Zo werken we aan een bevoegdheid voor burgemeesters tot bestuurlijk verplaatsen en het op enkele punten wijzigen van de Wet openbare manifestaties.

Daarnaast treden we daadkrachtig op tegen degenen die zich schuldig maken aan discriminatie en racisme. Zo brengen we in 2027 een voorstel in procedure voor de herziening van het stelsel van antidiscriminatievoorzieningen, wordt een wetsvoorstel voorbereid om overheidshandelen onder de reikwijdte van de Algemene wet gelijke behandelingen te brengen en geven we opvolging aan adviezen van de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme.

3. Beleidsartikelen

3.1 Artikel 1 Openbaar bestuur en democratie

C. Beleidswijzigingen

Versterken rechtsstaat

Om de instituties van ons bestel te versterken, versterkt het kabinet de constitutionele toets van ontwerp wet- en regelgeving en werkt het kabinet aan een Grondwetswijziging die strekt tot de gedeeltelijke opheffing van het toetsingsverbod in artikel 120 Grondwet.

1.3 Rechtsstaat en Grondrechten	0	13.294	16.315	14.734	17.439	15.245	14.504
<i>Subsidies (regelingen)</i>	0	7.272	5.129	5.824	5.644	5.646	5.637
Antidiscriminatie	0	6.320	3.692	4.725	4.602	4.603	4.600
Diverse subsidies	0	929	1.384	1.099	1.042	1.043	1.037
Versterken rechtsstaat	0	23	53	0	0	0	0
<i>Opdrachten</i>	0	6.022	11.186	8.910	11.795	9.599	8.867
Antidiscriminatie	0	3.380	6.613	5.624	8.621	7.340	7.330
Versterken rechtsstaat	0	2.642	4.573	3.286	3.174	2.259	1.537
1.4 Gemeenschapsfondsen	0	0	30.000	0	0	0	0
<i>Subsidies (regelingen)</i>	0	0	30.000	0	0	0	0
Gemeenschapsfondsen	0	0	30.000	0	0	0	0
Ontvangsten	16.799	25.248	25.248	25.248	25.248	25.248	25.248

1.3 Rechtstaat en grondrechten

Versterken rechtsstaat

De instituties van de rechtsstaat worden versterkt. Zo werkt het kabinet aan een Grondwetswijziging die strekt tot de gedeeltelijke opheffing van het toetsingsverbod in artikel 120 Grondwet. Ook wordt ingezet dat de Grondwet de bescherming biedt die past bij de huidige tijd, waarin digitale technologie een steeds belangrijkere rol speelt in de verhouding tussen overheid en burgers. Er worden verschillende subsidies verleend ter ondersteuning van deze beleidsdoelen.